

Roinn Oideachais agus Scileanna

Eanáir 2016

Cúlra:

Is é Conradh na Gaeilge fóram daonlathach phobal na Gaeilge agus saothraíonn an eagraíocht ar son na teanga ar fud na hÉireann uile agus timpeall na cruinne.

Is í príomhaidhm na heagraíochta an Ghaeilge a athréimniú mar ghnáth-theanga na hÉireann.

Ó bunaíodh é ar 31 Iúil 1893 tá baill an Chonartha gníomhach ag cur chun cinn na Gaeilge i ngach gné de shaol na tíre, ó chúrsaí dlí agus oideachais go forbairt meán cumarsáide agus seirbhísí Gaeilge.

Tá Conradh na Gaeilge roghnaithe ag Foras na Gaeilge, an foras uile oileánda ag feidhmiú ar son an dá Rialtas thuaidh agus theas leis an nGaeilge a chur chun cinn, mar cheann de na sé cheanneagraíocht atá maoinithe acu leis an nGaeilge a fhorbairt ar oileán na hÉireann. Go príomha, tá Conradh na Gaeilge roghnaithe le tabhairt faoi chosaint teanga, ionadaíocht agus ardú feasachta ar an Ghaeilge.

Tá 180 craobh agus iomaí ball aonair ag Conradh na Gaeilge, agus bíonn baill uile an Chonartha ag saothrú go dian díograiseach chun úsáid na Gaeilge a chur chun cinn ina gceantair féin. Tá breis eolais faoi obair an Chonartha le fáil ag www.cnag.ie.

Intreoir

Cuireann Conradh na Gaeilge fáilte roimh an deis seo aighneacht a chur isteach maidir le Scéim Teanga an Roinn Oideachais agus Scileanna. Mar gheall ar an ról lárnach atá ag an Roinn maidir le cur chun cinn na Gaeilge, tá sé ríthábhachtach go bhfuil Scéim Teanga láidir ag an Roinn a chuireann seirbhísí Gaeilge chun tosaigh don phobal.

Seo a leanas roinnt moltaí ar an dóigh gur féidir úsáid na Gaeilge a éascu agus a spreagadh:

1. Suíomh Idirlín
2. Na meáin sóisialta
3. Cáipéisí agus Bileoga Eolais
  - a. Cáipéisí
  - b. Bileoga Eolais agus Eile
4. Baill Foirne
  - a. Aitheantas
  - b. Oiliúint
  - c. Earcaíocht
  - d. Láthair Oibre
5. Córas Teagmhála
  - a. Ríomhphost
  - b. Córas Gutháin
  - c. Comhfhreagras
6. Ócáidí Poiblí
  - a. Seastáin agus Comharaíocht
  - b. Óráidí agus Agallaimh

Moltaí

1. Suíomh Idirlín

Aithníonn Conradh na Gaeilge go bhfuil dul chun cinn suntasach déanta le suíomh idirlín an Roinn Oideachais agus Scileanna a bheith dátheangach. Tá sé le moladh go bhfuil an suíomh dátheangach seo ag feidhmiú mar atá agus cuireann seo go mór leis na seirbhísí atá ar fáil do dhaoine ón Roinn.

2. Na Meáin Sóisialta

Cosúil leis an tsuíomh, ba chóir go bhfuil achan rud atá foilsithe ar na meáin sóisialta ag an Roinn Oideachais agus Scileanna déanta trí Ghaeilge nó go dá-theangach. Faoi láthair, níl aon Ghaeilge le feiceáil ar na suíomhanna sóisialta atá ag an Roinn, Twitter agus Facebook ina measc. Ba chóir don Roinn Oideachais agus Scileanna cinntiú go mbaintear úsáid as an Ghaeilge ar chomhchéim leis an Bhéarla ar na suíomhanna seo ar fad. Ba chóir go bhfuil aon teachtaireacht nó scéalta nuachta atá foilsithe tríd na meáin sóisialta ar fáil as Gaeilge nó go dátheangach.

3. Cáipéisí agus Bileoga Eolais

a. Cáipéisí

Ba chóir go ndéantar iarracht gach cáipéis a fhoilsiú as Gaeilge ag an am ceánna agus a foilsítear leagan Béarla, nó ba chóir go bhfoilsítear cáipéisí go dátheangach leis an Ghaeilge ar chomhchéim leis an Bhéarla.

b. Bileoga Eolais agus Eile

Is gá go mbeadh eolas faoi sheirbhísí reatha, phleananna agus gach cineál eolais eile ar fáil go dátheangach i dtaca leis an Roinn Oideachais agus Scileanna. Ba chóir gach ábhar a chur ar fáil go dátheangach, ina n-áirítear, bileoga eolais, paimfléid, foirmeacha, tuarascálacha bliantúla, cuntais, comharthaí, fógraí poiblí agus gach eolas eile a chuirtear ar fáil trí na meáin chlóite, an raidió, an teilifís agus na meáin leictreonacha. Ba chóir go mbeadh an t-eolas seo ar fáil go comhuaineach agus gan gá le haon obair bhreise a dhéanamh thar mar a bheadh i gceist chun teacht ar an eolas i mBéarla. Ba chóir go mbeidh an Ghaeilge agus an Béarla in aon cháipéis nó foirm dhátheangach taobh le taobh leis an teanga eile faoi aon chlúdach amháin (réiteodh seo an fhadhb nach mbíonn foirmeacha Gaeilge ar fáil in oifigí stáit agus thabharfadh sé deis agus spreagadh don phobal ar fad foirmeacha a líonadh as Gaeilge más mian leo).

4. Baill Foirne

a. Aitheantas

Go gcuirfí eolas ar fáil don phobal faoin fhoireann atá ábalta seirbhís a chur ar fáil as Gaeilge agus go n-eagrófaí córas cinnte chun teagmháil a dhéanamh leis na baill foirne sin agus chun a léiriú cén réimse seirbhíse atá siad in ann a chur ar fáil.

Go gcuirfear feachtais agus seimineáir eolais ar bun chun na dualgais nua faoin Acht Teanga agus Scéim na Gaeilge a mhíniú don fhoireann ar fad, mar shampla trí chúrsaí feasacht teanga Chonradh na Gaeilge.

b. Oiliúint

Go gcuirfí córas oiliúna ar fáil chun a chur ar chumas an chuid eile den fhoireann caighdeán Gaeilge a bhaint amach a chuirfeadh ar a gcumas seirbhís i nGaeilge a chur ar fáil ar a gcompord féin agus ar chompord an chustaiméara. Molaimid ranganna Chonradh na Gaeilge atá curtha in oiriúint don Teastas Eorpach na Gaeilge de chuid Ollscoil na hÉireann, Má Nuad, ach go háirithe.

c. Earcaíocht

Go gcuirfí cumas Gaeilge san áireamh agus foireann á hearcú feasta agus gcinnteofar go mbeidh 30% d'fhostaithe nua gach bliain earcaithe atá inniúil ar an nGaeilge.

d. Láthair Oibre

Ba chóir go mbeidh an Ghaeilge le feiceáil go soiléir i ngach áit oibre de chuid an Roinn Oideachais agus Scileanna, ar chomhchéim le feiceálacht an Bhéarla. Ní amháin go bhfuil sé de cheart ag saoránaigh leis an Ghaeilge a úsáid le linn a dteagmháil leis an Roinn Oideachais agus Scileanna, ach ba chóir go mbeadh an ceart seo ar fáil do bhaill foirne fosta. Ar a bharr seo, leis na moltaí faoi hoiliúint a láidriú, ba chóir go spreagfar baill foirne leis an Ghaeilge a úsáid.

Ginearálta: Ní bheidh sé inghlactha go mbeadh ar na baill foirne a bhfuil Gaeilge ar a dtail acu plé le gach éileamh ar sheirbhísí i nGaeilge, cuma cén rannóg lena bhfuil siad ag obair. Níl sé seo cothrom don bhall foirne agus ní bheidh an réimse eolais acu chun seirbhís chuí a chur ar fáil don saoránach. Is gá, mar sin, plean earcaíochta a chur i bhfeidhm le breis daoine le Gaeilge a bheith ar fáil le Gaeilge amach anseo. Molann an Conradh gur chóir don Roinn a chinntiú go mbeidh 30% d'fhostaithe nua gach bliain earcaithe atá inniúil ar an nGaeilge. Sábhálfaidh seo airgead ar an Roinn de réir a chéile mar nach mbeidh an riachtanas céanna ann do sheirbhísí aistriúcháin, srl..

5. Córas Teagmhála

a. Ríomhphost:

Ba chóir a chinntiú go mbíonn seirbhís ríomhphoist ar fáil i nGaeilge mar chuid den ghnáth-chomhfhreagras agus freisin go mbeadh leagan dátheangach ar fáil d'aon teachtaireacht uathoibríoch a mbainfear úsáid aisti mar chuid den chóras. Ba chóir go mbeadh an seoladh ríomhphost i nGaeilge agus i mBéarla. Mar shampla, d'fhéadfaí eolas@oideachas.ie agus info@education.ie a úsáid. Is féidir na seoltaí a cheangal agus beidh an dá leagan in ann teacht isteach ag an seoladh amháin.

b. Córas Gutháin:

Tá an-tábhacht leis an gcóras gutháin mar gurb é seo an chéad phointe teagmhála go hiondúil a bhíonn ag an saoránach leis an Roinn Oideachais agus Scileanna. Tá sé riachtanach

go dtuigfeadh an té atá ag gaoch go bhfuil fáilte roimh an Ghaeilge agus go gcuirfí seirbhís éifeachtach ar fáil trí Ghaeilge.

Caithfidh córas a bheith ann chun plé le fiosrúcháin ghutháin i nGaeilge chun a chinntiú go mbeidh seirbhís ar fáil láithreach don té a chuireann gaoch ar aon uimhir ghutháin de chuid na Roinne. D'fhéadfaí leas a bhaint as uimhir ghutháin faoi leith i gcás fiosrúcháin Gaeilge mar shampla.

Ba chóir a chinntiú:

- Go dtabharfaí an leagan Gaeilge den ainm nuair a fhreagraítear an guthán.

Mar shampla :

'Dia dhuit, an féidir liom cabhrú leat?'

- Go mbeadh sé ar chumas an té atá ag freagairt an ghutháin plé le fiosruithe i nGaeilge agus na gaochanna a sheoladh ar aghaidh chuig an mball cuí foirne.
- Más córas uathoibríoch atá in úsáid go mbeadh sé seo ar fáil go dátheangach agus nach mbeadh sé socraithe ar bhealach a mbeadh teachtaireacht i mBéarla ar dtús agus gur gá fanacht go dtí an deireadh ar fad don teachtaireacht Ghaeilge.
- I gcás córas uathoibríoch is féidir tús a chur leis an teachtaireacht mar seo a leanas:

'Dia dhuit. Brú a haon má tá seirbhís Ghaeilge uait, nó, press two for this service in English''.

Tá sé fíorthábhachtach go leanfaí leis an dá leagan den tseirbhís. Is gá go mbeidh gach oibríteoir inniúil ar a c(h)uid oibre a dhéanamh i nGaeilge agus i mBéarla. Is gá go mbeidh gach fógairt thaifeadta agus gach fógairt chaighdeánach, cibé acu beo nó taifeadta, ar chóras gutháin na Roinne i nGaeilge nó dátheangach.

c. Comhfhreagras

Go mbeidh comhfhreagras iomlán ar fáil i nGaeilge más é sin rogha an tsaoránaigh. Clúdaíonn an téarma comhfhreagras gach teagmháil idir an saoránach agus an Roinn Oideachais agus Scileanna, litreacha, ríomhphoist, gutháin srl.

Go ndéanfar é seo ar bhealach nach gcuirfidh moill ar ghnó an tsaoránaigh nó nach gcuirfidh as don leibhéal seirbhíse a chuirtear ar fáil.

6. Ócáidí Poiblí

a. Seastáin agus Comharthaíocht

Ag ócáidí seolta / foilsíú polasaithe nua / nó aon ócáid eile do na meáin sa Roinn Oideachais agus Scileanna ba chóir go mbeadh pé seastán sa chúlra dátheangach leis an Ghaeilge chomh feiceálach céanna leis an Bhéarla.

b. Óráidí agus Agallaimh

Ag na hócáidí céanna ba chóir go n-úsáidfeadh pé duine ag cur na hócáide nó ag labhairt ag an ócáid roinnt Gaeilge le freastail ar phobal na Gaeilge agus Gaeltachta. Ba chóir urlabhraí a chur ar fáil gur féidir leis/léi agallamh a thabhairt do na meáin Ghaeilge.

c. Cruinnithe sa Ghaeltacht

Ba chóir cruinnithe sa Ghaeltachta a reáchtáil trí mheán na Gaeilge

d. Fógraíocht:

Ba chóir go mbeidh gach fógra dátheangach le freastail ar an bpobal iomlán agus go gcuirfear fógraí sna meáin Ghaeilge chomh maith leis na meáin Bhéarla